

Utasi Jenő tóthfalusi plébános

A MÚLTBÓL ÜZENŐ

Csendéletnek is nevezhető a látvány, ahogy az amúgy nem kis íróasztal tetejét teljesen befedi két kinyitott anyakönyv. Az egyik lapjának fejlécén ez olvasható: *A horgosi plébániai egyházban kereszteltek anyakönyve 1893. évben*; a másikon: *A tóthfalusi plébániai egyházban kereszteltek anyakönyve 1944. évben*. Az előbbi a 44. oldalt jelzi, a papír már jócskán megsárgult, a könyv fedőlapja is kopott, látszik rajta az enyészet kíméletlen munkája. Az 53. oldalt mutató másik könyv még tartja magát, nem olyan megviselt, mint távoli testvére.

A térben és időben annyira különböző helyről származó két anyakönyv találkozik egy iroda asztalán. Első ránézésre csak annyi a közös bennük, hogy mind a két anyakönyv a Katolikus Egyház tulajdona, egyazon püspökséghez tartoznak. Még a keresztnevek között sincs azonos név a fentebb említett oldalakon. A két települést sem lehet ugyanabba a kategóriába sorolni. Horgos – az országokat „politikai ollóval” megnyirbáló rendelkezések következtében – ma már határ menti település. Tóthfalu soha nem volt az, különben is annyira kis település, hogy a régebbi térképeken az érdeklődő hiába keresi a nevét.

A horgosi anyakönyv 44. oldalán a 84. sorszám alatti bejegyzés szerint az 1893. március 22-én született csecsemő három nappal később történt kereszteléskor a Dénes nevet kapta. Szülei Szabó Mátyás és Szabó (született Erdélyi) Erzsébet.

Szabó Dénes 1944. november elején hunyt el, halálának pontos napja ismeretlen, mint ahogyan az a sírhelye is. A fáma azt mondja, hogy Magyarokizsánál a Tisza folyó és holtága közötti földszávon tömegsírhoz helyezték – vagy talán pontosabban: kínozták – örök nyugalomba.

A tóthfalusi anyakönyv 53. oldalán a 81. sorszám alatt Imre néven jegyezték be egy csecsemőt, aki 1944. október 20-án született, és akit 22-én kereszteltek. Bata András és Bata (született Oláh) Irén örülhetett házasságuk első gyermekének. Imre 2009-ben hunyt el, és a tóthfalusi temetőben adták meg neki a végtisztességet.

Két anyakönyv, két világ, két annyira különböző emberi sors, és mégis...

A történelmi események e kis térség embereinek sorsában véletlenszerűen (!)

Horgos, Szabó Dénes szülőfaluja

mégis összefonódtak. Szabó Dénes 1929-ben kezdte meg rendszeres lelkipásztori szolgálatát Tóthfaluban és a településhez tartozó tanyavilágban, hiszen a plébánia területén több tanyasi iskola is volt, ahová rendszeresen kijárt a plébános. Ittlétének tizenötödik évében utolsó keresztelése 1944. október 22-én volt. A csecsemő Imre volt az utolsó újszülött, akit leönthetett a keresztvízzel. Ekkor még nem sejtette, hogy az ő életében a keresztút előtt történt szertartás utolsó randevúja az életnek, annak a földinek, és a kegyelem által annak az éginek. Néhány nappal később a hatalom pribékjei, azok az apokaliptikus lovasok kíméletlenül szórták a szenvedést, a halált. Ezeknek esett áldozatul Szabó Dénes plébános is. Mindennek ellenére nem a halál kultúrájáé volt az utolsó szó. Bizonyítéka ennek az a tény is, hogy a kis Imrének még tizenhárom testvére született.

Az élet erősebb a halálnál.

1941-ben, amikor a bevonuló magyar csapatok elől a szomszéd település más nemzetiségű lakosai vagyonukat hátrahagyva elmenekültek, sokan kifosztották ezek házaikat. Ezt hallva Szabó plébános a vasárnapi szentmisék alatt dörögdelmes beszédben elmarasztalta az ilyen viselkedést. Beszédét ezekkel a szavakkal fejezte be:

– Véreim, nemzetársaim! Mindazok, akik a kiszolgáltatottak tragikus helyzetét kihasználva lopnak, fosztogatnak, égbekiáltó bünt követnek el. Nem igazi keresztények, és az ilyen nemzetársaim miatt arcom ég a szégyentől.

E beszéd hatására sokan visszavitték az eltulajdonított tárgyakat.

1944 októberének egyik hajnalán a szomszéd falu helyőrségének katonái kopogtattak be a plébánián. Az álmából felébredt plébánost igyekeztek rábeszélni, tartson velük az anyaország felé, most még nem késő, megmentheti életét.

A segítőkészen felajánlott lehetőséget a plébános erőiesen visszautasította:

– Nekem nincs mitől félni. Különben is,

Lapozdán 44. A *hogy* plebaniái egyházba

Folyó szám	Éve, hava és napja		A kereszteltnek				Megtalt	A szülők neve, azoknak származási helye, polgári állása és vallása
	a szülő- lének	a felvett szent kereszt- nének	neve	származása:				
			neve	frü	nő	örvény- telen		
81.	1893 Március 16	19	József	frü	örvény- telen	-		Varga János és Csernák János Hogyan Paly. földm. oszt.
82.	1893 Március 19	20	József	frü	örvény- telen	-		Árvoska István és Lőrincz István Hogyan Paly. földm. oszt.
83.	1893 Március 20	21	Anna	nő	örvény- telen	-		Lambornagy és György Hogyan Paly. földm. oszt.
84.	1893 Március 22	25	János	frü	örvény- telen	-		Orbán János és Erdélyi Erzsébet Paly. földm. oszt.
85.	1893 Március 24	25	Imre	frü	örvény- telen	-	1893 Juni 4	Nográdi Imre és Köszö Anna Paly. földm. oszt.
86.	1893 Március 24	25	Pál	frü	örvény- telen	-	1893 Május 12	Hleidi István és Kalmán Mária Paly. földm. oszt.
87.	1893 Március 24	25	Borbála	nő	örvény- telen	-	1893 Május 12	Vincze Pál és Borbála Erzsébet Paly. földm. oszt.
88.	1893 Március 25	26	Antal	frü	örvény- telen	-		Molnár József és Pisnyei Agócs Paly. földm. oszt.

híveimet nem hagyhatom magukra ezekben a ránk váró nehéz időkben. A pász-tornak a nyáj mellett a helye.

Maradt, pedig többen is kérték azokban a napokban, meneküljön el, mert az életére törnek.

A vészjósló hírek sajnos nem voltak alaptalanok. Egyik nap írásos idézést kapott a községházára. Kocsisa elvitte, a jelzett időben pontosan meg is jelent a városban. Kis idő múlva kijött az egyik ügyeletes katona

és utasította a plébánosra váró embert:

– Maga mehet haza! A plébános marad.

A plébános maradt, és többé már vissza sem jött. Többedmagával a városháza pincéjébe zárták. Következtek a kínzás órái, napjai. Megcsonkítva, agyonyötörtén, megálázva, erejéből csak rövid fohászra futotta:

– Uram, könyörülj rajtam!

Nem átkozta kínzóit, utolsó leheletéig az élet Urához fohászzkodott.

November elején, a napot pontosan még ma sem tudni, több szerencsétlen társával együtt kivégezték.

A korabeli krónikás a következőket jegyezte le erről a tragikus eseményről: „...ott a városháza alatti cellákban tartották valameddig több más emberekkel, majd kivitték a szigetre és kivégezték. Ugyanitt temette el a plébánost Sz. F. magyarkanizsai ember. Állítása szerint ekkor a plébános feje külön volt a testétől”.

Ebből a gyűlölet szülte emberi piszokból és mocsokból Szabó Dénes alakja tisztán és fényesen ragyog ma is. Tartásának, életvitelének időszerűségére nem rakedott rá a történelmi feledékenység pora. A nemzetszeretet, saját kultúránk, történelmünk, anyanyelvünk ismerete, őrzése, ápolása a ma élő nemzettársainak is feladata és kötelessége. Sorsközösséget vállalni népünkkel napjainkban is az önzetlen szolgálat bizonyítéka. A kiszolgáltatott, a szerencsétlenül járt emberekért, bármelyik nemzethez, valláshoz vagy kultúrához tartoznak is, felemelni szavunkat keresztény kötelességünk. Ezt tette, ezt cselekedte egy kis bácskai település boldogemlékű plébánosa is.

keresztelték anyakönyve 1873. évben.

Lakhelyük. (Utem or hásonám)	A keresztelőtök neve, polgári állása, vallása és lakhelye (hásonám)	A keresztölt neve és hivatala	Észrevételek
Horgos 4	Hős Anna Kovács Mihály neje Paly. földh. oszt.	Dénes József horvosi kaplán.	A. a. Horv. Pász. 1918/19. év. Szeged városán tan. kérelmet kérték. (Közzététel)
Horgos 782.	Hős Erőtel. Kovács Anna neje. Paly. földh. oszt.	Dénes József horvosi kaplán.	A. a. Horv. Pász. 1918/19. év. Szeged városán tan. kérelmet kérték. (Közzététel)
Horgos 743.	Hős Anna Kovács Mihály neje Paly. földh. oszt.	Dénes József horvosi kaplán.	A. a. Horv. Pász. 1918/19. év. Szeged városán tan. kérelmet kérték. (Közzététel)
Horgos 142.	Andrási Anna Kovács Mihály neje Paly. földh. oszt.	Dénes József horvosi kaplán.	A. a. Horv. Pász. 1918/19. év. Szeged városán tan. kérelmet kérték. (Közzététel)
Horgos 582.	Magdalenia Kovács Mihály neje Paly. földh. oszt.	Dénes József horvosi kaplán.	A. a. Horv. Pász. 1918/19. év. Szeged városán tan. kérelmet kérték. (Közzététel)
Horgos 370.	Hős Anna Kovács Mihály neje Paly. földh. oszt.	Dénes József horvosi kaplán.	A. a. Horv. Pász. 1918/19. év. Szeged városán tan. kérelmet kérték. (Közzététel)
Horgos 875.	Hős Anna Kovács Mihály neje Paly. földh. oszt.	Dénes József horvosi kaplán.	A. a. Horv. Pász. 1918/19. év. Szeged városán tan. kérelmet kérték. (Közzététel)
Horgos 2	Béla Anna Kovács Mihály neje Paly. földh. oszt.	Dénes József horvosi kaplán.	A. a. Horv. Pász. 1918/19. év. Szeged városán tan. kérelmet kérték. (Közzététel)